

a nemzetközi együttműködés fejlesztése, részvétel a szocialista országok Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Rendszere tevékenységében;

az automatizált tudományos, műszaki és szervezési tájékoztatói rendszer teljes kifejlesztése és bevezetésének megkezdése;

a szakmai kutatási tevékenység erősítése;

a szakmai tájékoztatói intézmények szervezetének és működésének korszerűsítése;

az un. központi könyvtárak, mint fontos feladatokat ellátó tájékoztatói intézmények létrehozása.

/DERENTOWICZ, M.: Etapy rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w PRL = Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji, 20. köt. 5. sz. 1975. p. 6-10./

(Futala Tibor)

Műszaki információs szolgálat a Loughborough-i Egyetemen

*COMPENDEX mágnesszalagos adatbázison alapuló
SDI szolgáltatás gyakorlati tapasztalatai*

A Loughborough-i Egyetemi Könyvtár 1973 januárja óta nyújt szelektív információs szolgáltatást a COMPENDEX mágnesszalagos adatbázis havi mágnesszalagjai alapján. Az egyes szalagok átlag 7000 rekordot tartalmaznak, bibliográfiai információkkal, referátumokkal és tárgyszavakkal, az évente feldolgozott források (folyóiratok, könyvek, kongresszusi kiadványok stb.) száma 2000 felett van.

A könyvtár az OSTI (Office for Scientific and Technical Information = Tudományos és Műszaki Tájékoztatásügyi Hivatal) által támogatott interdiszciplináris információs vizsgálat során került a COMPENDEX-szel kapcsolatba. A mágnesszalagos szolgáltatás előfizetését indokolta egyrészt az egyetem komplex természettudományi és műszaki profilja, másrészt az, hogy Angliában ez a tájékoztatás nem volt hozzáférhető. Az egyéves próbaidőt követően olyan megállapodást kötöttek az előállító *Engineering Index Inc.* céggel, amely az egyetemen belüli használat mellett kifelé történő szolgáltatást is lehetővé tesz.

A tájékoztató rendszerhez az egyetem *ICL 1904A* számítógépét használják, a szalagváltózatok közül a 7-csatomás, TEXT-PAC rekordformátumot alkalmazó választották. A kurrens, havonkénti kereséshez a legegyszerűbb szekvenciális file-kezelést alkalmazzák, retrospektív keresésre viszont, a lényegesen bonyolultabb software és a nagy gépidő-igény miatt egyelőre nem vállalkoznak. Mindkét keresőprogram batch üzemmód-

ban dolgozik. A FIND-2 program a rekord-formátumot csak átalakítva tudja használni, viszont igen egyszerű és természetes nyelvű profil-kialakítási lehetőséget biztosít, ezzel szemben a FILETAB program változatlan rekordokkal, de bonyolult profilokkal dolgozik.

Az egyszerűsége miatt általánosabban használt FIND-2, programhoz két további program végzi a rekordok átalakítását. Ezek az eredeti struktúra 11 (újabbban 12) mezőjét őrzik meg, ebből egy az eredeti rekordban szereplő kulcsokat vonja össze egy mezőbe. A program a keresést karakterenkénti lépésekkel végzi, egyidejűleg legfeljebb 96 profilt vehet figyelembe, ahol egy-egy profil 100 keresőszót tartalmazhat. (A jelenlegi gyakorlatban egyszerre legfeljebb 10 profil és összesen legfeljebb 300 keresőszó szerepelhet). A rendszer két logikai műveletet (AND, OR) és hat relációt értelmez (ez utóbbiak helyettesítik a NOT műveletet is). A keresőszavak bármilyen irányú csonkolása lehetséges, súlyozásukra (és így az output rangsorolására) viszont nincs mód.

A keresés bármilyen mezőben végezhető, de a referátum szövegében — időigénye miatt — csak speciális esetekben kerül sorra.

A profilokat általában a könyvtár műszaki tájékoztatói szolgálatának munkatársai készítik, a használóval folytatott beszélgetés alapján. A profil tartalmaz utalást az *Engineering Index* osztályozási rendszerére (171 csoport) is, s ezzel a file egy része eleve kizárható a keresésből.

Megnehezítik a profilszerkesztést az *Engineering Index* következtetlenségei (angol és amerikai írásmód, kötőjel-használat, rövidítések és feloldott formák), megkönnyíti viszont egy szakcsoportonkénti, szabványos (SHE) vagy szabad tárgyszavak szerinti (havi) gyakorisági jegyzék. A profilok ellenőrzése után lemezre kerülnek, de egyelőre igen nagy a menetközi kiegészítések és módosítások száma, így a profilokat minden futás előtt lyukkártyákról olvassák be.

Az output leprellőn készül, a kártya-formájú output egyelőre túl drága és bonyolult volna.

A szolgáltatás első szakaszát számos — főként előállítói — probléma zavarta: késések, váratlan módosítások, paritáshibák. Az adattár átfutási ideje is hosszú (2-3 hónap).

Loughborough-ban jelenleg 60 profil fut, ezek közel 80%-a saját egyetemi téma. A használók száma azonban kellő propagandával növelhető. A külső használók előfizetési díja évi 50 font (csak munkaerő- és gépidő-költség), a profil elkészítéséért és próbafutásáért 5 fontot kell fizetni.

Az output folyamatos figyelemmel kísérése igen fontos a rendszer teljesítményének, a használók véleményének megismerése érdekében. E megfigyelés alapja a használók rendszeres visszajelzése volna (lehetőségek: R = releváns, P = részben releváns, A = már ismert). A válaszadási arány azonban ritkán éri el az 50%-ot, így ez a módszer kevésbé eredményes.

A szolgáltatás továbbfejlesztéséhez egy *Modular 1* minicomputert állítanak be és a lemez-memóriát is bővítik. A már meglévő printer- és display-terminál révén így on-line keresésre is lesz lehetőség. Ehhez, továbbá az esetleg realizálásra kerülő retrospektív kereséshez invertált file-t terveznek.

A szolgáltatás évi fenntartási költsége 6800 font körül van (ebből 2600 font az előfizetési díj, 2000 font a gépidő).

/LINN, P.M.: *The Engineering Information Service at Loughborough University: practical experience in providing an SDI service from COMPENDEX tapes.* = *Program News of Computers in Libraries*, 9. köt. 2. sz. 1975. p. 64–77./

(Sárdy Péter)

A kereső rendszer folyamatábrája

